

ӨОЖ 821.512.1.0.

ЖҰМБАҚ ПЕН ЕРТЕГІНІҢ БАЙЛАНЫСЫ

Қамарова Н.С.

Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар
және инжиниринг университеті
Қазақстан, Ақтау қ.
e-mail: nagbdu@mail.ru

Исамадин Н.А.

магистрант
Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар
және инжиниринг университеті
Қазақстан, Ақтау қ.
e-mail: nazgul97@icloud.com

Аңдатпа. Бұл мақалада фольклорлық жанрлардың, оның ішінде жұмбақ пен ертегінің үндестігі, байланысы бір-біріне кірігіуі сөз болады. Екі жанрдың өзіндік сипаттары айтылады. Зерттеуші ғалымдардың еңбектеріне шолу жасалады. Әр кезде ертегілердегі қиын сын, жұмбақ, шарттар туралы М.Дикарев, Я де Фризе, А.Жолле, В.Я.Пропп, Е.М.Мелетинский, С.Қасқабасов, Е.Тұрсынов т.б. пікір білдіргендері зерделенеді. Ертегі кейіпкерлерінің көп жағдайларда, қиын сәттерде жұмбақтап сөйлейтіні айтылады. Жұмбақтың ертегіге кірігуі, жұмбақтың сюжеттік арқауында қандай мән бар, көркемдік қызметі қай дәрежеде деген мәселелер туралы байыпталады.

Ертегілерге жұмбақтың кірігуі тек қазақ фольклорына тән емес. Екі жанрдың үндестігі әлем халықтары фольклорына тән. Тектес, түбірлес құбылыстың түп тамыры барлық халық фольклорына ортақ екені айтылады.

Қазақ жұмбағының ертегіге кірігіп, көркемдік айшық түзетіндігі нақты мысалдармен дәлелденеді.

Түйінді сөздер: фольклор, қазақ жұмбағы, жұмбақ пен ертегі, өзара үндестік, жанрлар байланысы, көркемдік айшық

Ертегі – фольклорлық ескіден келе жатқан, қилы-қилы даму белестерін басып өткен жанр. В.Я.Пропптың айтуынша, ертегілерде алғашқы қауымдық құрылымның жаңғырықтары, бағзы әдет-ғұрыптардың ізі жойылмай келген, сол себепті оның сарындарының қайнар көзінің көне жоралғыларымен үндесіп жатқанына таңдануға болмайды, қайта олардың тегін салыстырмалы материалдарға табан тірей отырып, аршып алу дұрыс болмақ [1, 23]. Ертегі сарындарының тасасынан өткендегі тарихи шындықты, ықылым замандардағы өмір көріністерін, қадими әлеуметтік құрылымдар мен ырым-кәделердің елесін шаш етек жолықтыруға болатындығы ғылыми тұрғыдан мойындалып, дәлелденген.

Сонымен жұмбақтың ертегіге кірігуі қай уақытта басталған, оның сюжеттік арқауында қандай мәні бар, көркемдік қызметі қай дәрежеде?!

Әр кезде ертегілердегі қиын сын, жұмбақ, шарттар туралы М.Дикарев, Я де Фризе, А.Жолле, В.Я.Пропп, Е.М.Мелетинский, С.Қасқабасов, Е.Тұрсынов т.б. пікір білдірген, сөйтіп ертегі зерттеушілерінің қай-қайсысы да жұмбақтың ертегіге кірігуі әріректе деген тоқтам жасайды. Осы мәселе қатысты байыпты зерттеу жүргізген И.М.Колесницкая ертегілердегі жұмбақтарға үңілу жұмбақтың тегін, байырғы даму сатыларынан хабар береді дей келе, бұған тарихи материалдарға иек арту абзал деп түйеді [2, 98-100].

Ертегі кейіпкері қиын сәтте жұмбақтай сөйлеп, тұспалмен тілдеседі. Осылайша қиындықтан жол табады. «Шал мен келін» дейтін ертегіге үңілейік.

Қайыр дейтін қарт жолға шығып, ұрыға тап болады. «Сендерге мал керек пе?» - дегенде, олар «мал керек» деген соң, екі ұрыны ауылына жұмсап: 60 ақ бас, 70 қара бас атаным бар, соны берсін, бірі кілтті, бірі кілтсіз сандығым бар, соның кілттісін берсін, есіктің алдына екі бәйтерек бар, біреуін жықсын, біреуін бүксін» дейді. Мұны келіні табады. 60 ақ бас атаны – 60 жастағы қария, 70 қара бас атаны – 70 жігіт, кілтті сандығы – ақылды келіні, кілтсіз сандығы – баласы, екі терегі – екі ұры, соның біреуін өлтіріп, бірін алып кел деген екен [3, 119-120].

Ертегінің келіннің ақылдылығын, тапқырлығын насихаттау, уағыздау мақсатында шыққандығы байқалады. Шал сөзіндегі атан ауыстыруы қазақ поэзиясында, жұмбақтарында жиі қолданылатын образ, ақ бас, қара бас, айқындаулары көмегімен шаштың түсін, рның қара екендігін меңзеп, ақ қырау шалғандығымен – жасамыс тартқандығын тұмшалап отыр, сандық та кәдімгі ауыстыру, кілтті сандық – ақылдылық, кілтсіз сандық – ақылсыздықтың тұспалы, екі ұры - терекке телінеді, адамды ағашқа, терекке теңеу бұрыннан жұмбақта кездесетін нақыш. Ертегіде тұспалды жұмбақ дұшпанға сыр алдырмай, өзара ұғынысып, жол табуға септесетін құрал ретінде бағаланған, ескі наным-сенім, ғұрып жұқаналары сезілмейді.

«Қаракөз сұлу» атты ертегіде хан баласы кездескен хан қызы-на «кімсің?» дегенде қолында бір алтын тарақ бар екен, сонымен қыз шашын тарайды, онан соң шашын сипайды, бала тағы сұраса, қыз көзін сипайды. Жігіт оны түсінбейді. Уәзір оның тұспалын «Ол қыз Қаракөз сұлу екен. Басын сипаса, жоғары шаһардың қызы екен» деп шешеді. Жігіт қызбен жасырын кездесуге келгенде қасындағы уәзір бір кемпірге былай деп жұмсайды: «Біздікінде бір саудашы жатыр, бүгін саудасын қылып, ертең қайтады» - деп айт. Бұл жұмбақты түсінген қыз келісімін: «Енекемді ұста, аяғын жерге тигізбе, қанын жерге тамызба», - деп ишаралады.

Кейін қыз бен жігіт кездесіп жүргенде солдаттың қолына түседі. Солдат екеуін зынданға салып тастайды. Сондай сәтте қыз солдатқа: «Құлағымдағы сырғамды берейін, «өгіз иесі, өгізін шарбаққа түсіп қалды», - деп айтып осы жерді айналып келе ғой» дейді. Солдат жарайды деп уәзір түскен үйдің тұсына келіп «өгіз иесі, өгізін шарбаққа түсіп қалды, шарбақ иесі өлтіремін деп жатыр,» - деп өзі аңдамай қыз бен жігіт жайында хабар беріп қояды [4, 79-82].

Ертегідегі тұспал қыздың жігітпен кездесу уақытында көрінеді, қыз қимыл арқылы өзінің есімін емеуріндейді. Жігіт қызбен кездесуге келгенде, қыз бен жігіт қолға түскенде де астарлы сөзбен хабар береді, қиындықтан жұмбақ сөздермен жол табады. Ертегінің басты тақырыбы – үйлену, соған жету барысындағы кедергілер, осы бөгеттерді жеңудегі тапқырлықтың, ақылдылықтың көмегі мен дәріптеу. Жұмбақты тілдесу ертегінің көркемдік, бейнелілігіне де әсерін тигізіп тұр.

Және бір ертегіде құдаласқан қызды алып келуге жұмсаған әкесі ұлына:

Бәлен қала бар, онда бір көл бар, ол көлге мен балық ұстайтын

қармақ салып қойған едім. Қармаққа үйрек түскен болса, алып кел, егер дәнеме түспеген болса, қармақты алып кел? – депті.

Қыз үйі басқа жаққа қоныс аударып кеткен. Он сегіз жыл өтіп қыз әкесі бұрынғы құдаласқан адамдардан хабар болмаған соң қызын басқа адамға ұзатпақшы. Жолда бұрынғы жігіт пен оған күйеу жігіт кездеседі. Жөн сұрасқанда бұрынғы жігіт әкесінің тұспал сөзінен білген қыз қызметкеріне бір шелек сүт ұстатып, домалақ нан беріп, кішкене аяққа жұмыртқа салып:

Сүттен біраз іш, наннан біраз же, жұмыртқадан біреуін жеп

байдың баласын тауып, бұл нәрселерді бер және «су жардың жиегінен азайған ба, ай толып тұр ма, кішірейген бе, аспанда жұлдыздардың бәрі тұр мажәне батқаны бар ма?» деп сұра, - дейді.

Әлгі қызметкер берген нәрселерді байдың баласына алып барып беріп:

Су жиектен азайды ма? – деп сұрағанда байдың баласы:

Азайды, - депті.

Ай толып тұр ма, кішірейген бе? – дегенде:

Кішірейген, - депті.

Аспандағы жұлдыздың бәрі тұр ма? – дегенде:

Жоқ, бәрі батқан екен, - депті.

Бұл сөзден соң қызметкер үйіне қайтып, бай баласының айтқан сөзін айтып берген соң байдың қызы:

Мен бұл күйеуге тимеймін, менің құдай қосқан ескі жарым

бар, - деп айтқан соң, әлгі байдың баласын алдырып, жұрт жиып, ат шаптырып, той қылып, байдың баласы байдың қызын алып, өз үйіне қайтып кетіпті.

Су шетінен азайды дегені – сүттің біраз кемігені. Ай толып тұр ма, кішірейген бе дегені – нанның бір шеті біраз желінгені. Аспанда жұлдыздардың батқаны бар ма дегені – жұмыртқаның біреуін жегені екен [5, 124-125].

Ертегіде жұмбақтау үш тұста бой көрсетеді. Біріншісі – әкесі баласына өзінің бір қызды атастырып қойғанын айтуы. Екіншісі – жігіттің қайда түсетіндігін бүкпелеп жеткізуі. Бірақ қызды әкесі уәдеден тайып, басқа жігітке ұзатпақшы. Қыз бұрынғы атастырылған жігітті жұмбақпен сынайды, бұл – үшінші түс. Қыз жұмбағын нақты заттарды жіберу арқылы білдіреді.

Сүттен біраз іш дегені – судың жар жиегінен азайғаны. Сүтті – су деп алу халық жұмбақтарында бұрыннан кездесетін. Халық жұмбағында құдықтан қауғамен су алуды – мал саууға теңестіреді. Нанның шетінен біраз жеп – кішірейеді деуі де халық жұмбақтарының негізінде шыққан. Айды күлше, қалаш, нанға балау үлгілерін қазақ, орыс, мордова, қалмақ, т.б. халықтар жұмбақтарынан жолықтырамыз.

Фактіге жүгінелік: Жабықта жарты нан;

Жабық астында жарты күлше.

Жұлдызды халық жұмбақтарында дөңгелек нәрселерге, ұсақ тас, сөк, бауырсақ, моншақ ұқсатқан. Ал жоғары ертегіде жұмбақтарға телу сыртқы порымына сәйкес алынған осындай ауыстыру.

Ертегідегі қыз жұмбағы өзбектердің «Аяз» ертегісінде қайталанатын, осыған ұқсас жұмбақты орыс халық ертегілер жинағынан да оқи аламыз [6, 16]. Бұл жерде жігіттің ақыл-ойы, зердесі таразыланып отыр. Қыз жігітке көңілі толған соң ғана әкесінің басқа біреуге ұзатпақшы ниетіне көнбейді, сөйтіп өз ықтиярымен жұмбағын шешкен жігітке тиеді, жұмбақ ертегі сюжетінің басты желісін құрайды.

Кейде ертегілер сюжетінде жұмбақ қиын сынақтың түрі ретінде көрінеді. Жұмбақты шешу арқылы кейіпкер зеректігі, даналығы, тапқырлығы аңғарылады, осылайша кейіпкерді мінездеуге септігін тигізеді деп айта аламыз.

Ертегілерге жұмбақтың кірігуін тар ұлттық аяда ғана қарастырмай, әлем халықтары фольклоры мысалдарымен салыстыра қарау арқылы тектес, түбірлес құбылыстың түп тамырына терең бойламақпыз. Сонау Африка құрлығындағы тайпа – Хауса арасынан жазылып алынған «Кім адамдарға дөрекі болса, сол жеңіледі» деген ертегіде де бозбала патша қызының қолын ұстауы үшін жұмбақ сауалдарға дұрыс жауап беру шартын орындайды [7, 334]. Әлем халықтары ертегілерінде тұрақты қайталанатын сюжет – патша қызының жар салып, жұмбақ шарт қоюы, осы шарты орындалса, жұмбақты шешкен адамға тұрмысқа шығады. Қызды сын үстінде жеңген жігіт қыз әкесінің орнына тақ-қа отырып, патшалық құрады, екінші бір сарындарда еліне аман-есен қайта оралады.

Енді осы сюжеттің қазақ фольклорындағы көрінуіне назар салайық.

«Жұмбақшыл патша қызды жеңген құл» атты ертегіде патша қыз бір бағлан семіз бағып тұрған қозым бар. Сол қозымның майы көп пе, еті көп пе» деген жұмбақ жасырады, осыны шешкен адамға күйеуге тимекші болады. Кейін оның шешуін тапқан қара құлдың алдына ыдыс қойып, үстіне бір қарбыз бірге қояды. Сонда қара құл пышақты қарбызға шаншып үйден шығып кетеді. Кейін шынын айтпағаны үшін қара құлды патша дарға асып

өлтiрмекшi болғанда патша қызы баяғы пышақ пен қарбызды қолына ұстап алып келiп, қақ бөлiп тастайды. Сонда ғана құл жұмбақтардың шешуiн айтады.

Бағлан қолы дегенiңiз – сiздiң өзiңiз, майы дегенiң – бұқара

Халыққа қылған жақсылығыңыз деп. Әрине, патша бұқара халыққа қылған жақсылығы болар деп ойлаймын дедiм. Сонан соң қыз пат-ша маған бiр бүтiн қарбызды әкелiп бердi. Оның мәнiсi – осы қар-

быз жарылмай расыңды айтпа деген сөзi едi. Мен қарбызға пышақты шаншып берiп кеттiм. Үйдегенiм – осы пышақпен бауыздаса да айтпаймын дегенiм едi. Сондықтан бұл сөздi сiздерге айтпадым. Өлсем де де айтпас едiм, егер де қыз патша бүтiн қарбызды дардың түбiне әкелiп жармаса» [8].

Қыз жұмбағындағы бағлан қозы – қыздың тұспалы, қозы ауыстыруы жұмбақтардың дағдылы, тұрақты ауыстыруы, бағлан деп қыздың жастығын, уылжып, пiсiп тұрғандығын меңзеген, майы – жақсылықтың азды-көптiгiн ишаралайды, бағлан қозы мен оның семiздiгi қатарласа алынуы, ой жалғастығынан туған.

Бұл ертеке сюжетi «Аязби» ертегiсiмен үндеседi. «Аязби» ертегiсiнде бай қызы Меңдiнiң: «Өзiмнен ақылы артық кiсiге тиемiн», - деген сөзiн естiп келген жiгiттердiң бәрiне пышақ, қайрақ, шыны, гауһар тас жiбередi екен. Айттыра келген бай балалары: «Менiң үйiмде пышағым жоқ па, болмаса қазынамда гауһар тасым жоқ па, я тiптi, қайрақ таба алмай жүрмiн бе?» - деп ашуланып қайтып кете бередi.

Меңдi қыз Аязға да осы нәрселердi жеңгесiнен берiп жiбередi. Аяз: «Мұның құралын әкел!» - дейдi. Қыз жеңгесiнен балға мен төс бередi. Аяз балға мен төстi алған соң, қайрақты төске қойып балғамен ортасынан бөледi, шыны табықты уатады, пышақты жете-сiнен сындырады, гауһар тасты қақ жарады да: «Мә, бикешке алып бар!» деп жеңгесiнiң қолына бередi. Осымен жұмбақ шешiледi. Бiрақ оның не екенiн былайғы жұрт түсiнбейдi. Қыз жұмбағының шешiмiн ханға Аяз былай баян етедi:

-Қайрақтай болып езiлгенше, шыны табақтай болып уатылғанша, пышақтай болып басы кесiлгенше сыр айтпайтын кiсi мына гауһар тастай жарып менi алады.

Екi ертегiде де қыз елге жұмбақ айтып, соны шешкен адамға күйеуге шықпақшы болады. Ешкiм таппаған жұмбақтарды адамның ең жаманы деп әкелгендер шешедi. Бұл тұста жұмбақ ертекедегi дәстүрлi сарын – қиын сынның бiр түрi есебiнде жұмсалған.

«Аязби» ертегiсiндегi кейiпкерлер жұмбақты сөздермен түсiнеседi:

«Мадан хан өзiнiң қырық уәзiрiмен бiрге аi аулап келе жатып, таудың етегiнде қой жайып жүрген бiр шалға ұшырайды. «Уа, ата, мына таудың басына қырау шалғалы неше жыл болды?!» - деп сұрайды. Мадан хан:

Бiр жиырма жыл болған шығар, - дейдi шал.

Бұл таудың етегiн қырау шалғалы неше жыл болды?

Он бес жыл болады.

Бұл таудан бұлақ аққалы қанша жыл болды?

Оған да бiр он жыл болған шығар.

Хан ойланып тұрып тағы да:

Ата, өзiңiз нешеусiз? – дейдi.

Ой, шырағым-ай, жатқанда екеумiз, тұрғанда төртеумiз.

Баба, менiң қырық асыранды қазым бар, соны бiлдiрмей

жұлып, күйдiрмей пiсiрiп, қан шығармай сойып беретiн кiсi бар ма? – деп сұрайды

хан.

Сонда шал:

Адамына тап болсаң, айтқаныңнан да артық етер, - дептi. Хан үйiне келген соң уәзiрлерiне:

Мен не дедiм, шал не дедi? Соны айрыңдар, айыра алма саңдар, қырқың да өлесiңдер», - дейдi.

Бұл жұмбақты Аяз би шешедi. Ханның: «Бұл таудың басын қырау шалғалы неше жыл болды?» дегенi – «Шашыңа ақ кiргелi қанша болды?» дегенi едi. Шал: «Шашыма ақ

кіргелі жиырма жыл болды», - деді. Ханның: «Бұл таудың етегін қырау шалғалы неше жыл болды? дегені – «Сақалыңа ақ кіргелі неше жыл болды» дегені еді. Шал: «Оған да он бес жыл болды,» - деді. Ханның: «Бұл таудың басынан бұлақ аққалы неше жыл болды?» дегені – Көзіңнен сора аққалы қанша жыл болды?» дегені еді. Шал: «Оған да он бір жыл болды,» - деді. Ханның: «Ата, өзің нешеусің?» дегені - «Үйінде неше жаның бар дегені?» Шалдың: «Жатқанда екеуміз, тұрғанда, тұрғанда төртеуміз» дегені – «Менің бұрынғы әйелім өліп еді, қазіргі әйелімнің байы өлген, түнде жатқанда екеу болғанмен, күндіз, қойда жүргенде мен өлген әйелімді сағынам, қазір әйелім үйде отырып өлген ерін ойлайды» дегені еді. Ханның: «Қырық асыранды қазым бар, соны қан шығармай сойып, білдірмей жұлып, күйдірмей пісіріп беретін кісі бар ма?» - дегені – «Менің ақылсыз қырық уәзірім бар, соларды ұрмай – соқпай жөнге салып беретін кісі бар ма?» дегені еді. Шалдың: «Адамына тап болсаң, айтқаныңнан асырар» дегені – оның шешуін маған жолдағаны еді. Сендер мені іздеп келген соң үстеріндегі киімдеріңді алып отқа жаққаным – білдірмей жұлғаным, аттарыңды сойғаным – күйдірмей пісіргенім, сендерді алдыма салып жалаңаш, жаяу-жалпы айдап, ханға әкелгенім – қан шығармай сойғаным еді», - дейді.

Қарақалпақтың «Агар-магар», өзбектің «Баланың жауабы», қырғыз ертектері мен «Аяз бидің» сәйкес тұстары байқалады [9, 124-145; 10, 294-295]. Ертекердің бәрінде патша қарапайым адаммен астарлы тілде түсінеседі, уәзірлер жұмбақ шешуін таппайды.

Ертекерде кездесетін жұмбақ тұспал мен жұмбақ шарттардың ара-жігін ажырату абзал. Жұмбақ тұспал сөз астарын түсінуді керек қылса, жұмбақ шарттар орындаушылық әрекетті талап етеді. Мәселен, ханның «Қырық асыранды қызым бар, соны қан шығармай сойып, білдірмей жұлып, күйдірмей пісіріп беретін кісі бар ма?» дегені жұмбақ шартқа жатады.

Ертегідегі адам басын – тау, шаштың ағаруын –қырау шалды, көзден аққан сораны – бұлақ ақты деп алуы дәстүрлі халық жұмбағын еске салады, тек бұл мысалдар ертегі кейіпкерлерінің аузымен жасырылып, шешіліп отыр.

«Менің ақылсыз қырық уәзірімді ұрмай-соқпай жөнге салып бер» деген тұспалымен ауыстырылған. Бұндай тәсіл, машық қазақ жқмбақтарында бұрыннан кездесетін. Алты ай жаз, үш ай тоқсанды арқау еткен:

«Алты арыстан үш бөрі сорған,
Жілігін соқпай майын сорған,

Терісін теспей қанын сорған» - деген жұмбақ логикалық қалып жағынан осы шартпен бір ыңғайда. Ертегіде: қан шығармай сою, білдірмей жұлу, күйдірмей пісіру, ал жұмбақта жілігін шақпай, терісін темпей майынн, қанын сору. Ертегілерде жұмбақтардың ең ескі тәсілдері мен машықтарының қолданылатындығын И.М.Колесницкая мен В.В.Митрофанова баса көрсеткен еді [2, 118-119]. Ертегілерде қиын шарттың болымсыз әдепкі теңеу тәсілімен жасалуы да назар аударарлықтай.

Қазақ жұмбағы басқа жанрлардың ішіне кірігіп, мәселен ертегіге кірігіп көркемдік айшық түзеді. Ертегілердің жұмбақпен ұштасып жатуынан ерте заманнан желі тартатын бірлік, жанрлар үндестігі байқалады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Български народни гатанки. София, 1970.
2. Загадки / Беларуская народная творчасць/. Мінск, 1972.
3. Загадки / Українська народна творчість/. Киев, 1962. Стойкова Стефана.
4. Turk bilmegeleleriб #-## t, Ankara, 1993.
5. Ғабдуллин М. Қазақ халқының ауыз әдебиеті. А., 1974, 320.
6. История казахской литературы. В 3-хт., 1968, т.І. Фольклор 452.
7. Аникин В.П. Русские народные пословицы, поговорки и детский фольклор. М., 1957, 240.

СВЯЗЬ ЗАГАДКИ И СКАЗКИ

Камарова Н.С. - к.ф.н., профессор, Каспийский университет технологий и инжиниринга им. Ш. Есенова, Казахстан, г.Актау, e-mail:nagbdu@mail.ru.

Исамадин Н.А. – магистрант, Каспийский университет технологий и инжиниринга им. Ш. Есенова, e-mail: nazgul97@icloud.com.

Аннотация. В этой статье речь пойдет о созвучии, связях фольклорных жанров, в том числе загадочных и сказочных. Оба жанра имеют свои характерные черты. Дается обзор работ ученых-исследователей. В разное время о сложной критике, загадочности, условности в сказках говорили М. Дикарев, Я де Фризе, А. Жолле, В. Я. Пропп, Е. М. Мелетинский, С. Каскабасова, Е. Турсынова и др. Изучаются их мнения. Рассказывается, что герои сказки в большинстве случаев, в трудные моменты, загадочно разговаривают. Речь идет о интеграции загадки в сказку, о том, какое значение имеет сюжетная основа загадки, в какой степени выражена художественная деятельность.

Интеграция загадок в сказки характерна не только для казахского фольклора. Созвучие двух жанров характерно для фольклора народов мира. Как известно, корни этого явления общие для всего народного фольклора. На конкретных примерах доказывается, что казахская загадочная сказка интегрируется и создает художественную иллюстрацию.

Ключевые слова: Фольклор, казахская загадка, загадка и сказка, созвучие, связь жанров, художественный вымысел.

RELATIONSHIP RIDDLES AND FAIRY TALES

Kamarova N.S. – Sh. Yessenov Caspian University of Technologies and Engineering, Aktau, Kazakhstan, e-mail: nagbdu@mail.ru.

Isamadin N.A. - Sh. Yessenov Caspian University of Technologies and Engineering, Aktau, Kazakhstan, e-mail: nazgul97@icloud.com.

Abstract. This article will focus on the consonance, connections of folklore genres, including mysterious and fabulous. Both genres have their own characteristics. An overview of the work of research scientists is given. At different times, M. Dikarev, I de Vries, A. Jollet, V. Ya. Propp, EM Meletinsky, S. Kaskabasova, E. Tursynova and others spoke about complex criticism, mysteriousness, conventions in fairy tales. Their opinions are being studied ... It is said that the heroes of the fairy tale in most cases, in difficult moments, speak mysteriously. We are talking about the integration of the riddle into a fairy tale, about the importance of the plot basis of the riddle, to what extent artistic activity is expressed.

Integration of riddles into fairy tales is characteristic not only of Kazakh folklore. The consonance of the two genres is characteristic of the folklore of the peoples of the world. As you know, the roots of this phenomenon are common to all folklore. Based on specific examples, it is proved that the Kazakh mysterious tale integrates and creates an artistic illustration.

Key words: Folklore, Kazakh riddle, riddle and fairy tale, consonance, connection of genres, fiction